

ENGLÆNDERPOKALEN

1974

Jens Busk

FD 340 SHANTY

Sejlklubben Øst

Sejladsen til Polen under Hornflaget og sejklubben Østs stander eller Kampen med Tang-Hasmus.

(Skulle der i denne beretning forekomme episoder, der er under- eller overvurderede, er det ikke tilsigtet. Men tiden gør jo ifølge gammel skippertradition altid en historie bedre.)

Distance med krydstillæg ca. 1000 sømil.

Deltagende både: FD 340, SHANTY. Besætning: Skipper Jens, forgast Bruno og kok Irene.

FD 409, SKUM. Besætning: Skipper "Ost", forgast Verner og kok Susanne.

Spidsgatter, STAMPE. Besætning: Skipper Benny, forgast Christian.

Hjemkomne både: De to folkebåde. - Spidsgatteren mistet i Østersøen.

Havene, øerne, fastlandene, ja, hele sølivet med dets oplevelser er som Aladdins Skattekasse: Man tager lidt af gangen og oplever vidunderlige ting og sager hver eneste gang. Hele Norden har jeg nu taget op af "kisten", dog har jeg gemt Jylland til mine gamle dage, hvor jeg stille vil nyde denne landsdels smukke kyster og fjorde.

Når jeg tænker tilbage på oplevelserne på "de nordiske have", mindes jeg Norge, med dets smukke fjorde, bjergene og hjemmespritten. Sverige med dets utallige skærgårdsøer, de smukke solnedgange i smukke muslingebegroede laguner og bjerg- eller fjeldbestigninger med ankertovet. Fra Danmark mindes jeg endnu med gysen min vintersejlad Sjælland Rundt i 1971 i folkebåden FD 340, Shanty. "Præmien" for denne tur var 4 kasser øl, 1 flaske brændevin og 2 lagkager. Men taget i betragtning, at vi lille juleaften lå i Kattegat og kl. 01 i bælgmørke måtte vende om ud for Sejro Nord, og var så uheldige at ramme Sejrorevet, kunne prisen have været dyr. Vi bumpede over revet, og i fyrets skær så vi de frygtelige sten omkransede af et hvidt frådende hav. Vi nåede dog uskadt i læ af Sejro. Tang-Rasmus kender heldigvis sine lus på gangen!

Tilbage til skattekisten og dens "mysterier". Sidste sommer (1973) besluttede vi at sejle på opdagelse i den sydlige del af Østersøen, kort sagt at tage til Polen, efter at vi havde læst meget indbydende annoncer, der opfordrede til at tage til Polen. Oplev de idylliske hyggelige fiskerhavne og det smukke gamle Polen, hed det. Efter det sædvanlige besvær med at få udstedt visum og få vekslet til zlotych stævnedes vi ud fra sejklubben øst fredag 6/7.

Første stræk: Bornholm. Vinden var østlig 4-5, og vi lagde kurs mod Falsterbro, som vi kunne holde. Snart havde vi vor første "dramatiske" oplevelse, idet jeg vest for Bredgrund var ved at løbe ind i vraget af det sunkne skib. 20 meter inden så vi silhuetten af det, og jeg nåede at dreje af. Det måtte vi have en rom på, og den varmede.

Om natten rundede vi Falsterbro rev, hvorefter vi spidsede op og begyndte at krydse. Og vi krydsede og krydsede. Vi passerede Trelleborg, Gislovs Lage, Beddinge Strand, ja, Sverige er egentlig et smukt land, og da vi jo skulle krydse, benyttede vi lejligheden til at se på landet og gik næsten helt ind til stranden i hvert slag. Irene serverede dejlig morgenmad og senere frokost. Det er altid rart at have en rødstrømpe med, da hun jo også er underlagt søens milde love; så vi fik hende lært at servere mad og drikke i al slags vejr.

Hen ad formiddagen passerede vi Ystad, og nu begyndte landet - i form af en stor klint - at rejse sig, og det gjorde søen også, så da vi var midt i Bornholmsgattet, måtte vi gå ind til den lille svenske havn Kåseberga. Her nød vi naturen og et par bajere, fik et tiltrængt bad og gik til køjs. Søndag morgen stod jeg op kl. 6, iførte mig min træningsdragt og tog en dejlig løbetur på ca. 10 km. efterfulgt af en dejlig svømmetur i havnen. Fra de andre både gloede folk, som nu var ved at få øjnene op, på mig, som om jeg var en sælhund, og det snøft svømmede jeg videre på. Kl. 7 serverede jeg dejlig kaffe, ristet franskbrød, smør, æg, ost, marmelade, ja alt til måltidet hørende. Det var et stort arbejde, må jeg indrømme, men jeg måtte jo vise rødstrømpen, hvordan Bruno og jeg ønskede morgenmaden serveret de næste tre uger.

Kl. 8.30 sejlede vi mod Bornholm på kryds og i svag vind. Vinden vendte, så vi fik en dejlig læns, sorte skyer trak op, men vi snød dem, idet vi nåede at anløbe den kære havn i Allinge på Bornholm. Denne dejlige lille by, som vi altid plejer at anløbe. Præcis kl. 20.30, efter en våd middag, sad vi oppe på Gæstgiverkroen, hvor flere af os er kendt for vore smukke sangstemmer ud på de små timer.

Vi tilbragte et par dage i Allinge, og jeg havde godt ondt i hovedet, da vi endelig løsrev os og satte kursen mod Gudhjem. Bruno og jeg var enige om, at Allinge fostrede smukke kvinder.

Onsdag anløb vi Svaneke efter at have slappet af i Gudhjem. Her i Svaneke har vi også mange smukke minder fra kroen, der ligger lige oppe over byen. Jeg skal f.eks. sent glemme fiskernes ølprøve. Et korthylster holdes for munden, der hældes øl i, og man må drikke øllet ud. Hvis man ikke kan det, flyttes hylsteret, og ja, så bliver man våd, og latteren runger fra gæve fiskermunde. På torvet lå en ny bodega med to søde bodegaserveringspiger. Bruno blev forelsket i dem begge, men ikke mere om den sag. Polen og dens oplevelser lå forude, og vi måtte af sted.

Så torsdag kl. 14 satte vi sejl, men vi manglede Benny, skipperen på Stampe. Vi måtte ud at lede efter ham, og da vi fandt ham, lå han og sov arm i arm med slangen på en benzintank. Vi fik ham dog læsset på en trillebør op kørt til havnen, så vi kunne drage af. Christian overtog skipperposten på Stampe, indtil Benny havde sovet ud og fået al benzinen vasket af med petroleum. Det er vel overflødigt at fortælle, at Stampe lugtede som en olietanker. Traditionen tro var vinden imod os, så vi begyndte at krydse. Og vi krydsede og krydsede - hele natten.

Fredag morgen i dejligt solskin fik vi Polen i sigte; kysten lignede nærmest Vestjyllands kyst, men det var mærkeligt at se den dejlige sandstrand næsten mennesketom, men med vagttårn placeret så tæt på hinanden, at vi hele tiden kunne se mindst et. Vi sejlede forbi en lille by, og se, der var mennesker på stranden. Da søen var helt rolig, skulle jeg selvfølgelig helt ind til kysten for at se om polakkerne lignede danskerne. Det gjorde de, så vi udvekslede vink, vendte og begyndte at krydse ud igen. Men så gik vi på grund. Vi fik dog hurtigt lempet den fri, men endte med at måtte sejle samme vej ud igen, da der var revler.

Sent på eftermiddagen krydsede vi ind i Zatoko Gdanska bugten, og ca. kl. 19 anløb vi vor første polske havn, Gdynia. Selvfølgelig havde vinden vendt sammen med os, så vi måtte krydse selv det sidste stykke! Vi troede, at vi straks kunne gå op og se på byen, men ak nej! Der kom politi, toldere, soldater med våben og støvletramp på dækket; efter et par timer var alle papirer dog i orden, og vi kunne endelig begynde at se på byen. Vi var imidlertid meget trætte, så de fleste af os gik tidligt til køjs.

Lørdag. - Tidligt op, et dejligt havbad med dertil hørende sæbevask, Og så op at se på Gdynia, en by, hvor krigens ar endnu ses i form af skudhuller i husene. Flinke mennesker, der kun talte polsk, men vi havde dog lært at udtale det vigtige ord pivo (øl). Vi løb på en polak - eller han løb på os -, som kunne tale svensk, da han havde sejlet med nordiske fragtbåde. Han blev hurtigt vor ven og guide og hjalp os meget, bl.a. med at veksle lidt sortbørs. Dette var åbenbart meget almindeligt, idet vi blev antastet ca. 20 gange om dagen. (Vestpengene bruges til at købe vestluksus for, polske penge duer ikke uden for Polen.) Om aftenen hjalp vor polske "guide" os ind på en natklub, trods vort sejlertøj, og så gik kosakdansen til den lyse morgen. Søndag morgen stillede vor polske ven igen på kajen, og vi nød morgenkaffen sammen med ham. Derefter viste han os byen, og vi spiste på et spisested, han kendte. 5 mennesker: Suppe, steg, dessert og øl, i alt 15 kr. Billigt! Ikke?

Mandag kørte vi med toget 50 km ind i landet til den lille by Tozew for at opleve Polen. Vi spadserede rundt i byen, Og alle polakkerne kiggede på os. Det var ikke hver dag, der kom turister fra Vesteuropa. Efter en middag endnu billigere end dagen før kiggede vi på et genopbygget slot. Der var ellers lukket, men vagten var bestikkelig. Da vi havde set nok, satte vi os ned på stationen, hvor vi hyggede os med nogle flasker champagne, mens vi ventede på toget. I Gdynia blev vi mødt af vor polske "guide", som tog os med på et diskotek, hvor bedre børn af polakker morede sig og sandelig ikke stod tilbage for vestens m.h.t. påklædning. Der var vi midtpunkt, indtil vi blev trætte af det, vendte hjem og gik til køjs.

Tirsdag sejlede vi så fra Gdynia, efter at bådene igen var blevet gennemsoget af politi Og bevæbnede toldere. Tro det eller ej, men nu gik vinden over i nordvest. Kryds igen. Efter at vi havde passeret et skydeområde, hvor der blev skudt med skarpt, krydsede vi i nattens mulm og mørke op langs Polens kyst. På et tidspunkt kom vi for tæt på kysten, og straks blev der fra land sendt lysraketter op, nat blev til dag, vi fik hurtigt vendt skuden og fik snuden ud af.

Onsdag. Kryds! Vi gik ind til Wladyslawowo, der var en ildelugtende fabrik af en fiskeindustrihavn, hvor døde fisk flød ud af havnen. Her blev vi mødt med samme gæstfrihed - militær, politi og toldere, og så fik vi chokket: Vi måtte ikke gå fra vore både, da man her ikke kunne udstede visum, og vi havde at sejle inden kl. 12 næste dag. Good bye - intet at diskutere.

Torsdag. Farvel Wladyslawowo. Vi glemmer sent din ugæstfrihed. Kryds! og kryds! Vinden tiltog, så vi kontaktede Stampe og FD 409 og blev enige om at gå i havn. En lille havn nord for Teba. På havnen stod ca. 2000 mennesker, som var på ferie fra indlandet, og smukke skilte på havnen fortalte, at vi var i en sejlerhavn; der var bare ikke andre både end vore, og så igen en fiskefabrik med tilhørende stank.

Modtagelsen var den sædvanlige, men her fik vi at vide, at vi måtte sejle inden 4 timer. Og på disse timer passerede 2 - 3000 mennesker vore 3 både. Folkebåden er jo en smuk båd, så den måtte beundres. Og indlandspolakkerne så ikke hver dag danske sejlsportsfolk. Vi fik lov at proviantere i statsbutikken, eskorteret af civilklædte embedsmænd; her var der en kø på ca. 30, men vore følgesvende sprang den behændigt over. De kunne vist ikke lide os i butikken, måske på grund af de civilklædte, måske på grund af det med køen, i hvert fald fik vi fedt på dåse i stedet for juice. Kl. 14 blev vi så bedt om at forlade havnen - ingen mulighed for at få visum. Vi byttede mandskab for at lære hinanden bedre at kende, således at Christian kom over til os, og Bruno gik over til Stampe.

Vi sejlede ud i pæn sø. Vindstyrke 5 og SV. Kurs mod Bornholm. Vejret var ikke lovende, men vi var på det nærmeste tvunget ud i det, og vi var godt trætte af Polen. Annoncerne havde lovet os idylliske fiskerhavne; sandheden var støvletramp, undersøgelser, tvungne ophold i bådene og til sidst udsmidning af en ildelugtende fiskefabrikshavn.

Vi kunne holde Bornholm. Skarp bidevind, bagbord halse; men i løbet af natten luftede det imidlertid op, og da vinden samtidig sprang, var der nu direkte kryds til Bornholm. Da vi ikke havde så mange tekniske hjælpemidler om bord - kun kompas og søkort - var vi meget omhyggelige med at lægge kurserne for vore kryds. Vi beregnede ca. 10 sømil på hver halse og indtegnede det i søkortet. I løbet af natten blæste det yderligere op, og hen ad morgenen mistede vi radiokontakten med Stampe (Walkie-Talkie). Det var nu antagelig vindstyrke 7, og vi undrede os over, at vi ikke havde fået stormvarsel i vejrmedlingen.

På det tidspunkt havde vi taget 7 kryds, men vi måtte konstatere, at vi ikke længere kunne klare at holde Bornholm, - søen var for høj. Vi måtte hurtigst muligt i havn og studere så søkortet; Bornholm kunne vi ikke holde. Polen ville vi ikke tilbage til (det ville være livsfarligt for os at anløbe en havn der, idet havnene ligner vore vestkystshavne). Så der var kun en mulighed, nemlig at gå i læ af Østsverige, mellem Sverige og Øland. Vi stak derpå nye kurser ud i søkortet og beregnede at anløbe en havn der mellem kl. 16 og 17 fredag.

Ved 7 tiden om morgenen observerede vi FD 409 med stormsejl. De havde ikke længe set Stampe, og da vi ikke havde kontakt med dem stadigvæk, begyndte vi at blive nervøse. Vi - FD 340 - kunne heller ikke længere klare fuldt sejlareal, så jeg måtte op at stryge fokken. Det var en større opgave. Jeg måtte krybe derop, sætte mig foran fokkestaget og klamre mig fast; og hver gang stævnen gik i søen, måtte jeg koncentrere mig fuldstændigt om at holde fast for ikke at blive smidt i havet. Det tog ca. 20 min., men ned kom fokken, og jeg ligeledes - gennemvåd.

Vindstyrken var nu 8 - 10, og vi gik langs søerne på halv vind til foran for tværs. Søerne bankede ind over os, så vi måtte lænse. Kl. 8.45 hørte vi vejrmedling, og Christiansø meldte vindstyrke 11. Søen havde rejst sig så meget, at overfladen var dækket af skum, sigtbarheden var dårlig og søerne var 4 - 7 meter høje. Christian og jeg skiftedes til at have vagt, 2 timer af gangen, og spændt fast for ikke at blive kastet ud. - Det var meget anstrengende at sidde ved roret. Vi gik som sagt langs søerne, og hele tiden måtte rorsmanden holde hovedet sidelæns, på vagt over for hver sø, så han kunne bedømme styringen og sejle bedst muligt. Søernes regelmæssighed var interessant: De kom tre ad gangen. Den første blid og rund, den næste lidt hård, den sidste stejl og høj, og den brækkede som regel.

Folkebåden bankede igennem søen, så vi troede, at det hele røg fra hinanden. Hele tiden måtte vi lænse, men det blæste så meget, at vinden blæste de vandmasser, vi havde banket op, ud i læ, så vi ikke fik så meget vand ind i båden. Sådan gik det hele dagen. Vi var totalt gennemvåde, frysende og bare håbende på, at riggen ville holde. Vi var ikke for optimistiske, så vi havde regnet ud, at det ville tage os ca. 4 dage at drive til Rusland, hvis masten knækkede.

Folkebåden viste dog, hvad en folkebåd duer til; den klarede sig fint, og jeg vil sige, at benævnelsen havkrydser ikke er for fornem. Som beregnet observerede vi Utklippen noget over middag, humøret steg, og glade og lykkelige fejrede vi dette med en polsk vodka. Hvor var det skønt, da vi kom i læ Utklippen og skærgården. Hvor vi dog nød det sidste stykke. Kl. 17 gik vi så ind i Sandhamn, efter 27 timer på havet.

Men hvor var de andre? Vi havde flere gange kaldt Stampe, men uden at få forbindelse, så kl 17.30 slog vi alarm for vore kammerater i FD 409 og spidsgatteren Stampe.

Derefter tog vi alt op af båden, for alt var gennemvådt, skiftede tøj og gik op i byen, hvor vi spiste en dejlig middag. Jeg takkede besætningen, Christian og Irene, for deres dejlige måde at være på, mens vi var på havet, - det var sømandsarbejde. Senere på aftenen blev vi inviteret til kaffe hos nogle svenskere og danskere på en ødegård. Disse var meget hjælpsomme og holdt os underrettet om eftersøgningen af de andre.

Kl. 22 gik vi til køjs, i våde køjer - men i en stille havn. Næste morgen blev vi vækket af en svensk politi- og toldkrydser, der fortalte os, at Stampe fredag aften havde sendt nødraketter 15 sm. fra utklippen, og at besætningen, Benny og Bruno, var blevet samlet op af et fragtskib.

De var altså reddet, men Stampe havde måttet efterlades. Eftersøgningen af FD 409 Skum fortsatte, og kl. 16. fik vi den glædelige meddelelse, at Skum med hele besætningen var i god behold i en lille havn vest for Karlskrona. Vore svenske venner kørte os ned til dem, og gensynsglæden var stor. Om natten sov vi alle i ødegården.

Søndag mødtes FD 340 og FD 409 igen i Karlskrona, og Bruno fra Stampe stødte til, så vi kunne nyde resten af ferien sammen. Af Bruno fik vi så at vide, hvad der var hændt. Da de ikke havde kunnet læse tilstrækkeligt, havde de opsendt nødraketter og var blevet samlet op af et fragtskib. Stampe havde måttet efterlades, mens de selv var blevet sejlet til København. Senere viste det sig dog, at Stampe var blevet bjærget af en østtysker og sej let til Vesttyskland. Benny har nu fået hende hjem igen, desværre i en sørgelig forfatning.

Vi tilbragte nogle dejlige dage i skærgården, før vi igen satte kursen hjemad, via Bornholm (Allinge og Gæstgiverkroen). Første stræk: Bornholm. Vinden var imod, så vi krydsede. Derefter Bornholm - Falsterbro. Vinden var igen imod os. Kryds igen! I Falsterbro kanalen havde vi vor sidste "dramatiske" oplevelse, idet FD 409 var ved at få masten ødelagt af en forvirret bropasser, der havde stress og lod broen gå ned, før FD 409 helt havde passeret.

Efter Falsterbro lagde vi kurs mod Dragør, som vi kunne holde, og da vi havde rundet denne dejlige by, måtte vi igen krydse. Fredag aften 27/7 anløb vi igen sejklubben Øst, hvor "Østersø" Benny og hornbrødrene fra Hornklubben ønskede os velkommen hjem. Ferien var slut.

Denne beretning vil jeg slutte med at understrege, at FD 340 er en havkrydser. Folkebådene er sødygtige og stærke, og det er synd, at flere af dem kun er havnekrydsere. Det er på havet, at slagene skal stå!

Jens Busk.